

COA 'COVA', PERÒ NO SEMPRE

Ramon AMIGÓ i ANGLÈS

Amb aquesta nota, només es pretén de fer observar la presència de *coa*, també per terres de la Catalunya continental, la majoria de vegades procedent de 'cova', després d'haver perdut la *v* intervocàlica. Ratificar-la com a continuació de l'anàlisi feta per Mateu Morro i Marcé, en el butlletí interior de la Societat d'Onomàstica, del mes de març d'enguany, referint-se a *Coanegra* del terme de la mallorquina vila de Santa Maria del Camí; però aportar també un cas en què a l'indret designat per *coa* no hi ha cap cova, sinó que el nom podria ésser el rastre deixat per un antic antropònim.

En 1984, se'm va fer present per primera vegada la possible correspondència de *coa* amb 'cova', a partir d'un diminutiu, quan el meu acompanyant de Capafonts, que em va informar sobre un extrem del terme de Prades que baixa fins a la vora del cementiri d'aquella vileta veïna, em va explicar que la partida de terra coneguda per *les Cuetes Llargues* comprèn un serradet en el qual hi ha unes coves petites, capaces per a acollir només tres o quatre persones. El nom és anotat així, «Cuetes», en un *Amillaramiento* de l'any 1886, però en un testament de l'any 1680 es parla de la partida de «les Covetes Llargues», de manera que aquells dos amanuenses ja deixen clara l'equivalència «cuetes» 'covetes', a part que ja la hi tenia també el pagès que em va fer de guia per aquell bocí de terme de Prades, per un dels barrancs que formen part de l'inici del riu Brugent, tot i que pronunciava «cuetes» a diferència d'un altre informador de més edat, que llavors ja tenia més de vuitanta anys, que pronunciava «covetes», i no crec que fos per cultisme perquè, si bé sabia llegir, s'havia passat la vida abocat als terrossos.

Per aquella mateixa zona, hi ha altres exemples de *coa* equivalent a 'cova', en aquests casos amb el substantiu en la seva forma primitiva, sense sufixació diminutiva, una vegada en singular i una altra en plural, i seguit de sengles adjectius que el determinen.

Al terme d'Ulldemolins, els noms formats amb *coa* són caiguts en desús i no hem trobat ningú que sàpiga, o sospiti, quin indret podien designar. Però els documents aclareixen sense ambages que *coa* és igual a 'cova'. Dos llibres de les vàlues del segle XVI parlen de terres dites «la Coa Longa», o Llonga, i un d'ells fa constar la proximitat de la Fanecada. Un altre llibre de la mateixa naturalesa, només una mica més tardà, però d'aquell mateix segle, anota «la Cova Llonga» confrontant amb la Fanecada. Salta a la vista que totes tres aportacions es refereixen a la mateixa peça

de terra, en la qual hi devia haver una cova, com tantes altres n'hi ha per aquell territori enclavat entre Montsant i la serra de la Llena.

Al segle XVII, un altre llibre, també de les vàlues, d'aquella mateixa localitat, inscriu «terra campa a la Coarasa» i fa notar que, a més de terra campa, hi ha coves: «coves y terra campa a la Coarasa».

La mateixa paraula composta amb *coa* -o *cua* segons la pronunciació de persones més joves, que no han fet de pagès, encara que en procedeixen-, es troba a Siurana, però actualment utilitzada en plural i amb la particularitat que mai no va precedida d'article, ni quan se sent -perquè encara s'utilitza- ni quan es llegeix -sempre en singular en els documents-, tret d'un cas modern que anotarem. Ja surt *Coarasa* en un protocol notarial de l'any 1229, i hem anat veient «choa rasa» (1322), «coa rasa» (1419 i 1506), «Corasa» (1559) i «Coarrasas» (1724). L'única vegada que l'hem vista amb article al davant també hem observat modificació tant del substantiu com de l'adjectiu: «dicta la cua rassa». Era el 1606, i segurament que l'escrivà no devia haver copiat el nom amb prou fidelitat.

El nom de la partida de terra és el mateix que porta el barranc -bastant fondo i generalment eixut, que tenia conreus a la seva part baixa-, afluent del riu de Siurana per la seva vora esquerra. S'hi devia referir un document de l'any 1233 que parla de la coma de Caudarasa. El mateix nom de Coesrases és el que portava el camí -ara abandonat i intransitable- que per aquella obaga connectava Cornudella amb Arbolí. Tanmateix, no sembla que *coes*, en aquest cas, a Siurana, hagués estat generat per la presència de «coves». Gent que ha transitat per aquell sector afirma que per allí no hi ha cap cova, com no n'hi acostuma a haver -diuen- en territori de pissarra, que és el material que hi ha en aquella zona. Les coves són en els cingles blancs i els roigs, és a dir, en els de calç i els d'arena, o fins i tot en els de guix, però no n'hi ha mai en país de llicorella. L'última confirmació de l'absència de coves en el sector de Coesrases ens ha vingut de part d'un terratinent que hi ha habitat i treballat des de la seva infància fins ara fa poc, quan ja vuitantaneja.

Davant d'aquesta constatació, es pot pensar que el nom aci deu procedir d'un antropònim. En el document més antic que hem citat, de l'any 1229, apareixen Johan, R., Guillema, Maria i Y. «Caudarasa» i «Cauda rasa». Després de Y. Caudarasa, al foli següent, consta Y. Coarasa, sens dubte per designar la mateixa persona. És el cas que comenta Mateu Morro de pseudollatinització de *coa* per «cauda», per confusió etimològica de l'escrivent, que va interpretar erròniament que *coa* era equivalent a 'cua'. Tornant a Coesrases de Siurana, una hipòtesi pot ésser que la família Caudarasa/Coarasa havia posseït terres en aquell bocí del terme i el nom del propietari s'hi va quedar adherit, tal com va passar amb el Llong actual, en una altra banda de terme, procedent de Ferrarius Lonch anotat l'any 1315; i probablement també amb la cova de l'Astruc, un prenom -i també Astruga- que es va aplicar a diversos cognoms de Siurana, antigament.

No hem sabut trobar que cp etimòleg parli de *Coesrases* i Mateu Morro ja fa constar que quan Joan Coromines analitza *Coanegra* sembla que no tria el bon camí per a arribar a conclusions satisfactòries, tot i que el mateix filòleg eminent anota la

pronunciació *koéta* corresponent a ‘coveta’ en alguns llocs del País Valencià (DECat. II, 1022a4, s.v. Cova), i *coeta* també figura a la llista de derivats i compostos de la pàgina següent, però no hi consta «coa» ni «coes». El cas de «la Coa Longa» i «la Coa rasa» d’Ulldemolins és anàleg -per la presència de coves- al de les «Cuetes Llargues» de Prades, a què ens hem referit més amunt, però no és comparable -per absència de coves- al de «Coesrases» de Siurana.

No sabem si hi ha presència de cova a la petita partida de terra coneguda per *la Coa* del terme de Riudecanyes, però el nom hi fa pensar i també contribueix a fer-hi pensar que Dolors Roigé, l’autora del recull d’onomàstica d’aquell terme municipal del Camp de Tarragona (Centre d’Estudis de la Comarca de Reus, 1989), aporti en aquella entrada l’opinió expressada pel Dr. Joan Veny, el 1960, sobre la relació entre «coa» i «cauda».

Tampoc Jaume Sabaté no parla de cap cova quan descriu un bocí de terra anomenat *la Cua* -pronunciat *kóe-*, al terme de Torroja (Institut Cartogràfic de Catalunya/Societat d’Onomàstica, 1995). Amb una certa circumspècció -potser és una interpretació popular, més pròxima a una anècdota inventada, sovint necessària, que no pas al resultat d’una observació primmirada-, atribueix el nom a la forma que té aquella parada, «d’una llarga cua», i el document que aporta és molt tardà i no gens explícit perquè pugui conduir a cap aclariment.

EXEMPLARS ENDARRERITS DEL “BUTLLETÍ INTERIOR”

La Junta Directiva comunica que té disponibles les quantitats d’exemplars endarrerits del “Butlletí interior” que s’indiquen per a cada número a la relació següent:

XV	2	XLIII.....	6	LVI	63
XXIX	9	XLIV	6	LVII.....	58
XXXI.....	13	XLV.....	55	LVIII.....	106
XXXII.....	8	XLVI.....	32	LIX.....	43
XXXIV	3	XLVII.....	46	LX.....	53
XXXV	7	XLVIII.....	5	LXI	47
XXXVIII	17	XLIX	5	LXII.....	22
XXXIX.....	44	L-LI	65	LXIII.....	15
XL.....	3	LII.....	69	LXIV	46
XLI	17	LIII	69		
XLII.....	28	LIV-LV.....	67		

Tots aquells socis que hagin ingressat a la Societat d’Onomàstica després de l’aparició de cadascun dels números esmentats i que estiguin interessats a disposar d’algun d’aquests exemplars, els poden demanar al Secretari de la Societat i els seran tramesos als preus de 750 o 1000 pessetes cadascun, segons el gruix del volum.